

กะเพรากับศาสตร์การแพทย์แผนไทย

สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ocimum tenuiflorum* L. ^(๑)

ชื่อวงศ์ LAMIACEAE ^(๑)

ชื่ออื่น ๆ กะเพราขน, กะเพราขาว, กะเพราแดง, กอมก้อ, กอมก้อดง, ห่อกวอซุ, ห่อตูปลู, อิมคิมหล่า, อี
ตุไทย, Holy basil ^(๒)

สรรพคุณตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย :

ใบกะเพรา รสเผ็ดร้อน ขับลม แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ แก้จุกเสียด ^(๓-๔)

วิธีใช้เพื่อบรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ :

นำใบกะเพราและยอดกะเพรา ๑ กำมือ (ถ้าสดหนัก ๒๕ กรัมแห้ง ๔ กรัม) ล้างน้ำให้สะอาด นำมาต้ม
ในน้ำให้เดือด ต้มเดือดประมาณ ๑๕ นาที กรองเอาน้ำดื่ม เมื่อมีอาการ รับประทาน ๑ แก้วกาแฟ ^(๕) หรือนำมา
ปรุงเป็นอาหารรับประทาน เช่น ผัดกะเพรา โปะะแตก

นอกจากนี้ยังพบการใช้กะเพราเป็นส่วนประกอบหนึ่งในตำรับยาประสะกะเพราตามบัญชียาหลัก
แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔ ซึ่งมีข้อบ่งใช้ คือ บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ ^(๕)

งานวิจัยของกะเพราในสัตว์ทดลอง

ฤทธิ์การต้านการเกิดแผลในกระเพาะอาหารของน้ำมันระเหยยาก (Fixed oil) จากเมล็ดกะเพราแห้ง
ต่อสารก่อการเกิดแผลในกระเพาะอาหารในหนูที่ระดับยา ๑, ๒ และ ๓ มล./กก. ที่ฉีดเข้าทางหน้าท้อง
สามารถลดดัชนีการเกิดแผลในกระเพาะอาหารขึ้นกับขนาดยาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งแผลในกระเพาะอาหารที่
เกิดจากรับประทานยาแอสไพริน ๕๐๐ มก./กก. และยาอินโดเมทาซิน ๒๐ มก./กก. นอกจากนี้ยังป้องกันการ
เกิดแผลในกระเพาะอาหารที่เกิดจากรับประทานเอทานอล ๕๐% (๕ มล./กก.) ขึ้นกับขนาดยาอย่างมี
นัยสำคัญ ^(๖)

จากข้อมูลทางการแพทย์ในปัจจุบัน ยังไม่มีงานวิจัยของใบกะเพราเกี่ยวกับฤทธิ์ทางระบบทางเดิน
อาหาร มีเพียงงานวิจัยของเมล็ดกะเพราต้านฤทธิ์การต้านการเกิดแผลในกระเพาะอาหารในสัตว์ทดลอง จึง

แนะนำให้ใช้ใบกะเพราตามองค์ความรู้ทางการแพทย์แผนไทย คือ ช่วยขับลม บรรเทาอาการท้องอืดท้องเฟ้อ ด้วยการรับประทานเป็นส่วนประกอบในอาหาร หากนำมาใช้รับประทานเป็นยาควรอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์แผนไทยหรือแพทย์แผนไทยประยุกต์

เอกสารอ้างอิง

1. Plants of the world online. *Ocimum tenuiflorum* L. [Internet]. [cited 2023 Mar 21]. Available from: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:453130-1>
2. Thai plant names. *กะเพรา* [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ ๒๑ มี.ค. ๒๕๖๖]. เข้าถึงได้จาก: <https://botany.dnp.go.th/mplant/words.html?keyword=กะเพรา>
3. โรงเรียนแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์) ท่าเตียน พระนคร. *ประมวลสรรพคุณยาไทย (ภาคหนึ่ง) ว่าด้วยพฤกษชาติ วัตถุประสงค์และสัตว์วัตถุนานาชาติ*. กรุงเทพฯ; ๒๕๒๑.
4. สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานสำหรับบุคลากรสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; ๒๕๓๓.
5. ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๑๖๕ ง, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔.
6. Surender Singh, D.K Majumdar. *Evaluation of the gastric antiulcer activity of fixed oil of Ocimum sanctum (Holy Basil)*. Journal of Ethnopharmacology 1999;65:13-19.